

Inhoud

Voorwoord	7
Lijst van gebruikte afkortingen	8
Overzicht van gebruikte grammaticale termen	9
1. Uitspraak en spelling	17
1A. De klinkers	17
1B. Nasale klinkers (neusklanken)	21
1C. De medeklinkers	24
1D. De verbinding (<i>liaison</i>)	31
1E. Het klankschrift	34
1F. Klemtoon en zinsmelodie	35
2. Het lidwoord	37
2A. Het bepaald lidwoord	37
2B. Het onbepaald lidwoord	44
2C. Het delend lidwoord	46
3. Het zelfstandig naamwoord	53
3A. Mannelijke zelfstandige naamwoorden	53
3B. Vrouwelijke zelfstandige naamwoorden	56
3C. Mannelijk/vrouwelijk	63
3D. Het meervoud	65
4. Het bijvoeglijk naamwoord	74
4A. Enkelvoud	74
4B. Meervoud	79
4C. De plaats	84
5. Het persoonlijk en wederkerend voornaamwoord	89
5A. Persoonlijke voornaamwoorden	89
5B. Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden	100
5C. Plaats van het persoonlijk voornaamwoord	103
6. Het bezittelijk voornaamwoord	106
6A. Bijvoeglijke bezittelijke voornaamwoorden	106
6B. Zelfstandige bezittelijke voornaamwoorden	110
7. Het aanwijzend voornaamwoord	112
8. Het bepalingaankondigend voornaamwoord	119

9. Het betrekkelijk voornaamwoord	122
10. Het vragend voornaamwoord	132
11. Het onbepaald voornaamwoord	142
12. Het telwoord	158
12A. Hoofdtelwoorden	158
12B. Rangtelwoorden	162
12C. Verzamelwoorden	163
12D. Tijdsaanduiding	164
13. Het werkwoord	166
13A. Vormen: de vervoeging	166
1. De vorming van de tijden	168
2. De vier vervoegingen	169
3. De vervoeging van <i>avoir</i> en <i>être</i>	176
4. De onregelmatige werkwoorden	179
13B. Het gebruik van de tijden	207
1. De verleden tijden	207
2. De voltooid verleden tijden	219
3. De toekomstige tijden	222
13C. Het gebruik van de wijzen	226
1. De <i>indicatif</i> (aantonende wijs)	227
2. De <i>subjonctif</i> (aanvoegende wijs)	227
3. De <i>impératif</i> (gebiedende wijs)	243
4. De <i>conditionnel</i> ('voorwaardelijke' wijs)	244
5. De <i>infinitif</i> (onbepaalde wijs)	248
13D. De <i>gérondif</i>	264
13E. De deelwoorden	267
1. <i>Participe présent</i> (tegenwoordig deelwoord)	267
2. <i>Participe passé</i> (verleden deelwoord)	272
13F. De lijdende vorm	282
13G. Wederkerende/wederkerige werkwoorden	287
13H. Het onpersoonlijk werkwoord	291
14. Het bijwoord	301
15. Trappen van vergelijking	318
16. Woordvolgorde en interpunctie	327
Woordregister	338
Zaakregister	341

Voorwoord

BIJ DE EERSTE DRUK

De *Franse spraakkunst voor iedereen* die in 1960 verscheen heeft haar waarde ruimschoots bewezen: honderdduizenden gebruikers is de weg gewezen op het vaak moeilijk begaanbare terrein van de Franse grammaticaregels.

In de vernieuwde Prisma grammatica-reeks kon het boek van de enige jaren geleden overleden E.C. van Bellen dan ook zeker gehandhaafd worden. Wel is in deze druk een aantal veranderingen aangebracht: formuleringen zijn aangepast, archaïsmen verwijderd, voorbeelden vernieuwd en de hoeveelheid 'uitzonderingen' is gereduceerd. Een veel overzichtelijker layout tenslotte veraangenaamt het leren van de cursusstof en maakt het opzoeken van de details veel gemakkelijker.

Voor op- en aanmerkingen houden wij ons graag aanbevolen.

De bewerkers 1988

BIJ DE VIJFDE DRUK

In de vijfde druk zijn tal van grammaticale regels aangevuld en van nieuwe voorbeelden voorzien. De Nederlandse spelling is aangepast aan de richtlijnen van de Nederlandse Taalunie. Wat de Franse betreft wordt hier en daar verwezen naar de aanbevelingen van de *Conseil supérieur de la langue française*, welke op 6 december 1990 zijn gepubliceerd in het *Journal officiel de la République française*.

Ten aanzien van veranderingen in de Franse spreektaal hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van opmerkingen van Maurice Grevisse en André Goosse in hun *Nouvelle grammaire française* (3e druk 1995).

Dankzij de nieuwe typografie en het grotere boekformaat zal de gebruiker, zo hopen wij, sneller zijn of haar weg vinden in deze grammatica.

De bewerkers 1997

Lijst van gebruikte afkortingen

cond.	conditionnel
enz.	enzovoort
ev	enkelvoud
impér. plur.	impératif pluriel
m	mannelijk
mv	meervoud
NB	nota bene, let op
pers.	persoon
prés. subj.	présent du subjonctif
qch	quelque chose
qqn	quelqu'un
vr	vrouwelijk
zelfst.	zelfstandig
* vóór een woord	niet correcte vorm, foutief taalgebruik

Overzicht van gebruikte grammaticale termen

In een aantal gevallen is de Franse vertaling van een term toegevoegd, terwijl die verder niet in dit boek gebruikt wordt. Het teken ~ verwijst terug naar het grondwoord.

aantonende wijs (<i>indicatif</i>)	il <i>parle</i>
aanvoegende wijs (<i>subjonctif</i>)	je veux qu'il <i>sorte</i>
aanwijzend voornaamwoord (<i>pronom démonstratif</i>)	<i>ce</i> livre, <i>celui-ci</i>
<i>accent aigu</i>	als in <i>été</i>
<i>accent circonflexe</i>	als in <i>être</i>
<i>accent grave</i>	als in <i>grève</i>
achtervoegsel (<i>suffixe</i>)	-ment in <i>poliment</i>
activum	bedrijvende vorm
<i>actif</i> (<i>voix active</i>)	bedrijvende vorm
<i>adjectif</i>	bijvoeglijk naamwoord
<i>adverbe</i>	bijwoord
antecedent (<i>antécédant</i>)	<i>l'homme</i> que je vois
apostrof	' als in <i>l'homme</i>
<i>apposition</i>	bijstelling
<i>article</i>	lidwoord
attributief	zie bijvoeglijk naamwoord
<i>auxiliaire</i> (<i>verbe auxiliaire</i>)	hulpwerkwoord
bedrijvende vorm (<i>voix active</i>)	Il <i>lit</i> le journal
bepaald lidwoord (<i>article défini</i>)	<i>le</i> livre, <i>la</i> plume
bepaling	
bijvoeglijke ~	une table <i>ronde</i>
bijwoordelijke ~	il écrit <i>mal</i>
~ van gesteldheid	elle se leva, <i>furieuse</i>
bepalingaankondigend	
voornaamwoord (<i>pronom</i> <i>déterminatif</i>)	<i>Celui</i> qui l'a vu parlera
betrekkelijk voornaamwoord (<i>pronom relatif</i>)	<i>l'homme</i> <i>qui</i> m'a vu(e)
bezzittelijk voornaamwoord (<i>pronom possessif</i>)	<i>mon</i> livre et le <i>vôtre</i>
bijstelling (<i>apposition</i>)	Paris, <i>capitale du pays</i>
bijvoeglijke bepaling (<i>épithète</i>)	une table <i>ronde</i>

bijvoeglijke bijzin (<i>subordonnée adjectivale</i>)	<i>l'homme que je vois</i>
bijvoeglijk naamwoord (<i>adjectif</i>)	
attributief gebruikt	<i>une table ronde</i>
predikatief gebruikt	<i>la table est ronde</i>
zelfstandig gebruikt	<i>la petite</i>
bijwoord (<i>adverbe</i>)	<i>parlez lentement</i>
bijwoordelijke bepaling	<i>il écrit mal</i>
bijwoordelijke bijzin	<i>Je le sais parce qu'elle me l'a dit</i>
bijzin (<i>proposition subordonnée</i>)	
bijvoeglijke ~	<i>l'homme que je vois</i>
bijwoordelijke ~	<i>Je le sais parce qu'il me l'a dit</i>
zelfstandige ~	<i>Je veux qu'il sorte</i>
<i>comparatif</i>	vergelijkende, vergrotende trap
<i>conjonction</i>	voegwoord
<i>conditionnel</i>	voorwaardelijke wijs
consonant	medeklinker
<i>copule</i>	koppelwerkwoord
deelwoord (<i>participe</i>)	
tegenwoordig ~	
(<i>participe présent</i>)	<i>parlant, finissant</i>
verleden (voltooid) ~	
(<i>participe passé</i>)	<i>parlé, fini</i>
<i>degrés de comparaison</i>	trappen van vergelijking
delend lidwoord (<i>article partitif</i>)	<i>du papier, de l'or</i>
directe rede (<i>discours direct</i>)	Il a dit: 'Je pars'
<i>discours direct, indirect</i>	directe, indirecte rede
enkelvoud (<i>singulier</i>)	zie getal
<i>futur</i>	onvoltooid (tegenwoordig)
	toekomstige tijd
<i>futur antérieur</i>	voltooid (tegenwoordig)
	toekomstige tijd
<i>futur antérieur du passé</i>	voltooid verleden toekomstige tijd
<i>futur du passé</i>	onvoltooid verleden toekomstige tijd
	tijd
<i>futur proche</i>	nabije toekomst
gebiedende wijs (<i>impératif</i>)	<i>sortez!</i>
<i>genre</i>	geslacht

<i>gérondif</i>	<i>en parlant</i>
geslacht (<i>genre</i>)	
mannelijk ~	<i>le livre</i>
vrouwelijk ~	<i>la plume</i>
getal (<i>nombre</i>)	<i>la rue, les rues</i>
gezegde	
naamwoordelijk ~	<i>il est peintre</i>
naamwoordelijk deel	<i>il est peintre</i>
werkwoordelijk deel	<i>il est peintre</i>
grammatisch onderwerp	<i>Il est arrivé deux colis</i>
grammaticale omschrijving (<i>périphrase grammaticale</i>)	<i>C'est ton frère qui est malade</i>
h	
stomme ~ (<i>h muet</i>)	als in <i>l'homme</i>
aangeblazen ~ (<i>h aspiré</i>)	als in <i>le héros</i>
hoofdtelwoord (<i>nombre cardinal</i>)	<i>trois, dix-huit</i>
hoofdzin (<i>proposition</i> <i>principale</i>)	<i>Je ne sors pas parce qu'il pleut</i>
hulpwerkwoord (<i>auxiliaire</i>)	<i>Il a parlé. Il est tombé.</i>
<i>imparfait</i>	onvoltooid verleden tijd
<i>impératif</i>	gebiedende wijs
<i>indicatif</i>	aantonende wijs
indirecte rede (<i>discours indirect</i>)	<i>Il a dit qu'il partait</i>
<i>infinitif</i>	onbepaalde wijs, hele werkwoord
inversie (omzetting)	'Non,' <i>dit Pierre</i>
klinker (<i>voyelle</i>)	a, e, i, o, u
koppelteken (<i>trait d'union</i>)	als in <i>celui-ci, dix-huit</i>
koppelwerkwoord (<i>copule</i>)	<i>il est riche</i>
<i>liaison</i>	verbinding
lidwoord	
bepaald ~ (<i>article défini</i>)	<i>le livre, la plume</i>
delend ~ (<i>article partitif</i>)	<i>du papier, de l'or</i>
onbepaald ~ (<i>article indéfini</i>)	<i>un livre, une plume</i>
lijdende vorm (passivum) (<i>voix passive</i>)	<i>Ce journal est lu par</i> <i>toute l'Europe</i>
lijdend voorwerp (<i>objet direct</i>)	<i>il écrit une lettre</i>
logisch onderwerp	<i>il est arrivé deux colis</i>

medeklinker (<i>consonne</i>)	b, ch, d, f, g, k, p, s, t, v, z
meervoud (<i>pluriel</i>)	zie getal
meewerkend voorwerp (<i>objet indirect</i>)	il donne le livre à son frère
naamwoord	zie bijvoeglijk ~ zie zelfstandig ~
naamwoordelijk deel	il est <i>peintre</i>
nevengeschikte zin	<i>il écrit et elle lit</i>
nevenschikkend voegwoord	il écrit <i>et</i> elle lit
<i>nombre</i>	getal (enkel- en meervoud)
<i>nombre cardinal</i>	hoofdtelwoord
~ <i>ordinal</i>	rangtelwoord
<i>objet direct</i>	lijdend voorwerp
~ <i>indirect</i>	meewerkend voorwerp, voorzetselvoorwerp
onbepaalde wijs (<i>infinitif</i>)	je veux <i>sortir</i>
onbepaald lidwoord (<i>article indéfini</i>)	<i>un livre, une plume</i>
onbepaald voornaamwoord (<i>pronom indéfini</i>)	<i>quelqu'un l'a vu</i>
ondergeschikte zin	Je ne sors pas <i>parce qu'il pleut</i>
onderschikkend voegwoord	Je ne sors pas <i>parce qu'il pleut</i>
onderwerp (<i>sujet</i>)	
grammatisch ~	<i>il est arrivé deux colis</i>
logisch ~	il est arrivé <i>deux colis</i>
onovergankelijk werkwoord	il <i>part</i>
onpersoonlijk werkwoord	il <i>neige</i>
overgankelijk werkwoord	il <i>écrit</i> une lettre
overtreffende trap (<i>superlatif</i>)	il est <i>le plus riche</i> de tous
<i>participe</i>	deelwoord
~ <i>passé</i>	voltooid (verleden) deelwoord
~ <i>présent</i>	tegenwoordig deelwoord
<i>passé</i>	verleden tijd
~ <i>antérieur</i>	j' <i>eus parlé</i> ; je <i>fus entré</i>
~ <i>composé</i>	voltooid tegenwoordige tijd
~ <i>défini</i>	zie <i>passé simple</i>
~ <i>indéfini</i>	zie <i>passé composé</i>
~ <i>simple</i>	je <i>parlai</i>
~ <i>surcomposé</i>	zie <i>passé composé</i>
<i>passif (voix passive)</i>	lijdende vorm

passivum	lijdende vorm
persoonlijk voornaamwoord (<i>pronom personnel</i>)	<i>nous le faisons pour toi</i>
persoonsvorm	je <i>parle, parlais, parlerai</i>
<i>pluriel</i>	meervoud
<i>plus-que-parfait</i>	voltooid verleden tijd
<i>positif</i>	stellende trap
predikatief	zie bijvoeglijk naamwoord
<i>préposition</i>	voorzetsel
<i>présent</i>	onvoltooid tegenwoordige tijd
<i>pronom démonstratif</i>	aanwijzend voornaamwoord
~ <i>indéfini</i>	onbepaald voornaamwoord
~ <i>interrogatif</i>	vragend voornaamwoord
~ <i>personnel</i>	persoonlijk voornaamwoord
~ <i>possessif</i>	bezittelijk voornaamwoord
~ <i>relatif</i>	betrekkelijk voornaamwoord
<i>proposition principale</i>	hoofdzin
~ <i>subordonnée</i>	bijzin
rangtelwoord (<i>nombre ordinal</i>)	<i>troisième</i>
rede (<i>discours</i>)	
directe ~	il a dit: ' <i>Je pars</i> '
indirecte ~	il a dit <i>qu'il partait</i>
reflexief voornaamwoord	je <i>me lève</i> ; ils <i>se sont donné un cadeau</i>
samengestelde zin	<i>J'ai vu qu'il sortait</i>
<i>singulier</i>	enkelvoud
stellende trap (<i>positif</i>)	il est <i>riche</i> (t.o.v. <i>plus riche, le plus riche</i>)
stomme h (<i>h muet</i>)	als in l' <i>homme</i>
<i>subjonctif</i>	aanvoegende wijs
<i>substantif</i>	zelfstandig naamwoord
<i>suffixe</i>	achtervoegsel
<i>sujet</i>	onderwerp
tegenwoordig deelwoord (<i>participe présent</i>)	<i>parlant, finissant</i>
tegenwoordige tijd	
onvoltooid ~ (<i>présent</i>)	je <i>parle</i>
voltooid ~ (<i>passé composé</i>)	<i>j'ai parlé</i> ; que <i>j'aie parlé</i>
telwoord	
hoofd- (<i>nombre cardinal</i>)	<i>trois, dix-huit</i>

rang- (<i>nombre ordinal</i>)	<i>troisième</i>
tijd	
onvoltooid tegenwoordige ~ (<i>présent</i>)	<i>je parle</i>
voltooid tegenwoordige ~ (<i>passé composé, passé du subjonctif</i>)	<i>j'ai parlé; que j'aie parlé</i>
onvoltooid verleden ~ (<i>imparfait, passé simple</i>)	<i>je parlais; je parlai; que je parlasse</i>
voltooid verleden ~ (<i>plus- que-parfait, passé antérieur, passé antérieur du subjonctif</i>)	<i>j'avais parlé; j'eus parlé; que j'eusse parlé</i>
onvoltooid (tegenwoordig) toekomstige ~ (<i>futur</i>)	<i>je parlerai</i>
voltooid (tegenwoordig) toekomstige ~ (<i>futur antérieur</i>)	<i>j'aurai parlé</i>
onvoltooid verleden toe- komende ~ (<i>futur du passé</i>)	<i>je parlerais</i>
voltooid verleden toe- komende ~ (<i>futur antérieur du passé</i>)	<i>j'aurais parlé</i>
<i>trait d'union</i>	koppelteken
trappen van vergelijking (<i>degrés de comparaison</i>):	
stellende trap (<i>positif</i>)	<i>il est riche</i>
vergelijkende trap (<i>comparatif</i>)	<i>il est aussi riche que toi</i>
vergroten trap (<i>comparatif</i>)	<i>il est plus riche que toi</i>
overtreffende trap (<i>superlatif</i>)	<i>il est le plus riche de tous</i>
<i>verbe</i>	werkwoord
verbinding (<i>liaison</i>)	als in <i>les_amis</i>
verleden deelwoord (<i>participe passé</i>)	<i>parlé, fini</i>
voegwoord (<i>conjonction</i>)	
nevenschikkend ~	<i>il écrit et elle lit</i>
onderschikkend ~	<i>je ne sors pas parce qu'il pleut</i>
voltooid deelwoord	zie verleden deelwoord
voltooid tegenwoordige tijd (<i>passé composé</i>)	<i>j'ai parlé</i>
voltooid verleden tijd (<i>plus-que- parfait</i>)	<i>j'avais parlé</i>

voornaamwoord (<i>pronom</i>)	
aanwijzend ~	
(<i>pronom démonstratif</i>)	<i>ce livre, celui-ci</i>
bepalingaankondigend ~	
(<i>pronom déterminatif</i>)	<i>celui qui l'a vu parlera</i>
betrekkelijk ~ (<i>pronom relatif</i>)	<i>l'homme qui m'a vu</i>
bezittelijk ~ (<i>pronom</i>	
<i>possessif</i>)	<i>mon livre et le vôtre</i>
onbepaald ~ (<i>pronom</i>	
<i>indéfini</i>)	<i>quelqu'un l'a vu</i>
persoonlijk ~ (<i>pronom</i>	
<i>personnel</i>)	<i>nous le faisons pour toi</i>
reflexief ~	zie wederkerend en wederkerig werkwoord
vragend ~ (<i>pronom</i>	
<i>interrogatif</i>)	<i>qui m'appelle?</i>
voorwaardelijke wijs	
(<i>conditionnel</i>)	<i>je refuserais si tu me le demandais</i>
voorwerp	
lijdend ~ (<i>objet direct</i>)	<i>il écrit une lettre</i>
meewerkend ~ (<i>objet indirect</i>)	<i>il donne le livre à son frère</i>
voorzetsel~ (<i>objet</i>	
<i>prépositionnel</i>)	<i>il s'est emparé de cette ville</i>
voorzetsel (<i>préposition</i>)	<i>à, avec, de, par, pour</i>
voorzetselvoorwerp	zie voorwerp
vragend voornaamwoord	
(<i>pronom interrogatif</i>)	<i>qui m'appelle?</i>
<i>voyelle</i>	klinker
wederkerend werkwoord	<i>je me lave</i>
wederkerig werkwoord	<i>ils se sont donné un cadeau</i> (<i>me</i> en <i>se</i> zijn wederkerend en wederkerig voornaamwoord)
werkwoord (<i>verbe</i>)	
hulp~ van tijd	<i>il a parlé. Il est tombé</i>
hulp~ v.d. lijdende vorm	<i>il sera puni</i>
koppel~	<i>il est riche</i>
onovergankelijk ~	<i>il part</i>
onpersoonlijk ~	<i>il neige</i>
overgankelijk ~	<i>il écrit une lettre</i>
persoonsvorm	<i>je parle, parlais, parlerai</i>
wederkerend ~	<i>je me lave</i>
wederkerig ~	<i>ils se sont donné un cadeau</i>

werkwoordelijk deel	il est peintre
wijs	
aantonende ~ (<i>indicatif</i>)	il <i>parle</i>
aanvoegende ~ (<i>subjonctif</i>)	je veux qu'il <i>sorte</i>
gebiedende ~ (<i>impératif</i>)	<i>sortez!</i>
onbepaalde ~ (<i>infinitif</i>)	je veux <i>sortir</i>
voorwaardelijke ~	je <i>refuserais</i> si tu me le
(<i>conditionnel</i>)	demandais
zelfstandige bijzin	je veux <i>qu'il sorte</i>
zelfstandig naamwoord	
(<i>substantif</i>)	<i>l'homme, le rire</i>
zin (<i>phrase</i>)	
bij~	je ne sors pas <i>parce qu'il pleut</i>
hoofd~	<i>je ne sors pas</i> parce qu'il pleut
nevengeschikte ~	<i>il écrit et elle lit</i>
ondergeschikte ~	je ne sors pas <i>parce qu'il pleut</i>
samengestelde ~	<i>j'ai vu qu'il sortait</i>
zinsmelodie (<i>intonation</i>)	